

Modernismul reprezintă tendința de înnoire opusă tradiționalismului, manifestată în literatură și în celelalte arte la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Mișcarea orientează poezia spre o estetică a sincerității și a rafinamentului, presupunând un spirit nou și experimente privind forma operei.

În critica literară românească termenul de modernism a fost impus de Eugen Lovinescu, personalitate care a militat pentru autonomia esteticului, obiectivarea prozei și liricizarea poeziei, într-un cuvânt, pentru sincronizarea culturii române cu cea europeană.

Poet fără precursori și fără urmași, datorită formulei lirice originale, Barbu este un modernist singular, deoarece lirismul său este unul înclinat către ermetism, poetul neputând despărți literatura de matematică: „*Pentru mine poezia e o prelungire a geometriei, așa că rămânând poet n-am părăsit niciodată domeniul divin al geometriei.*”

Poezia sa reflectă trei viziuni lirice ce corespund celor trei tipuri de creație: parnasiană, baladesc orientală, ermetică.

„*Riga Crypto și Iapona Enigel*” aparține ciclului „*Uvedenrode*” și a fost publicată inițial în „*Revista română*” în iunie 1924, pentru ca, ulterior, să fie integrată volumului „*Joc secund*” din 1930. Lirica acestei etape se caracterizează prin întoarcerea poetului către materialitatea lumii, dar anecdoticul baladei este doar un paravan pentru aventura lirică a spiritului, deoarece nu dimensiunea legendară contează, ci ipostazele cunoașterii. Așadar, prin *Riga Crypto și Iapona Enigel* se pune în evidență o răsturnare a conceptului tradițional de baladă, deoarece firul narativ, scenele dialogate cu caracter dramatic sau structurarea pe secvențe narrative (elemente din schema tradițională a acestei poezii epice cu caracter narativ) nu sunt decât formule prin care se infiltrează semnificația simbolică a textului ce vizează ipostazele cunoașterii.

Titlul are rezonanțe livrești și mitologice actualizând ideea de cuplu care stă sub semnul tragicului, aici trimite la marile povești de dragoste ale lumii (Romeo și Julieta, Tristan și Isolda). La Barbu, însă, numele personajelor sugerează și o dimensiune arhaică (riga/Iapona), dar și faptul că aparțin unor lumi diferite. Astfel, Crypto trimite prin semnificație la ideea de criptic (ascuns, încifrat), dar și la ideea de personaj ce aparține categoriei biologice a criptogamelor, (forme vegetale ce se înmulțesc prin spori- ciuperci), sugerând astfel o existență hermafrodită ce echivalează cu un ciclu al devenirii oprit.

În opoziție, Enigel trimite prin rezonanța numelui (în suedeză = înger), la ideea viețuirii în lumi nordice, îndepărtate, înghețate.

Tema - Poemul tratează într-o formulă originală o temă eminesciană: cea a incompatibilității dintre două ființe care aparțin unor lumi diferite, și astfel a imposibilității împlinirii prin iubire, dar, în același timp, poemul poate fi înțeles ca o subtilă figurare a două lumi nepotrivite, a două tipuri de cunoaștere diferite. Tema este susținută de o serie de motive poetice precum nunta, fântâna, visul, ispitirea, somnul.

Lirismul- Fiind o baladă, poemul ilustrează un lirism obiectiv, lirică a rolurilor, căci epicul nu e aici decât forma de încifrare, de ascundere sub aparența unei simple povești a sensurilor de profunzime ale textului.

Structură și compoziție

Balada se structurează sub forma „poveștii în ramă”- în cadrul unei nunți reale, la finalul acesteia, este relatată o nuntă imaginară imposibilă. „*Rama*” este mai mult o atmosferă decât un cadru fizic, pentru că se urmărește reliefarea stării de spirit, atmosfera luminează, zicerea cântecului de lume despre tainele inimii. Tradiția spunerii este invocată de „*nuntașul fruntaș*”, care, prin calificativul primit, nu pare a fi un oarecare, el trăind parcă nostalgia unei neîmpliniri, căutând alinare în cântecul menestrelului.

Atributele menestrelului („*trist*”, „*mai aburit*”, „*mult îndărătnic*”) sugerează, pe de o parte, dimensiunea dionisiacă a sa, dar și faptul că el nu este un simplu interpret, ci un adevărat creator care poate înțelege mai mult decât poate transmite cântecul său la o simplă interpretare. „*Cântecul larg*” devine astfel mijloc de inițiere în tainele universului, iar zicerea acestuia avertizează asupra dimensiunii alegorice a poveștii, deoarece se sugerează un adevărat ritual al spunerii unei povești cu caracter exemplar prin versul : „*Cu foc l-ai zis acum o vară*”, dar și prin modificarea tonalității: „*Azi zi-mi-l stins, încetinel*”. Cele trei rugăminti ale nuntașului sugerează, prin repetare, un act ritualic, inițiativ, ce presupune ruperea de lumea reală și intrarea în starea de grație necesară spunerii acestui „cântec larg”.

Partea a doua - nunta povestită - debutează într-o formulă cu rezonanțe de basm ce implică ideea de atemporalitate. Acum se trece, de fapt, de la baladă la simbolic, deoarece în zicerea menestrelului se desfășoară povestea celor doi, alegorie simbolică a drumului de la nord la sud, dinspre umbră și somn, spre lumină și spirit, soare și conștiință.

Cei doi protagoniști: Crypto și Enigel sunt prezentați într-o formulă oarecum antitetică, singurul element comun fiind statutul superior în interiorul propriei lumi. Astfel Riga domnește peste formele vegetale, viața sa

fiind marcată de tragic pentru că are aspirații neînțelese de ceilalți: „*inima ascunsă*”, fapt care îl singularizează în lumea sa umedă și răcoroasă.

„*În pat de rău și în humă unsă*” – spațiu simbol al materialului – Crypto nu e iubit și suferă de singurătate. Ființă a umbrei, a himei, cu o existență hermafrodită, Crypto semnifică un ciclu al devenirii oprit („*Nu voia să înflorească*”), înflorirea ca moment al ieșirii din increat (nenăscut, etern) îi este interzisă, fiind sinonimă cu nuntirea. Acesta este însă motivul neîmplinirii sale, căci în ascuns aspiră să-și depășească starea, să treacă în alt regn și să nuntească cu un reprezentant al lumii umane. Ipostaza sterilității, supusă legii firii, Crypto este imaginea nepotrivirii între un trup plâpând de ciupercă și un suflet înclinat de aspirații superioare.

În același timp, Enigel (nume exotic și diafan) este o ființă umană mică, liniștită – simbolizează lumea rațiunii superioare, echilibrul, viața și, înscriindu-se sub semnul mișcării în sens ascendent, aspirația către lumea spiritului, idee transpusă aici într-o viziune transhumană: „*De la iernat la pășunat, / În noul an să-și ducă renii.*” Întâlnirea celor doi este posibilă doar în vis, de aceea spațiul poveștii este proiectat în timpul somnului fetei (visul reprezintă o modalitate de comunicare între lumi, ca și în „*Luceafărul*” eminescian). Dialogul acestora devine un ceremonial magic, dar și ludic, repetat de trei ori, Crypto punând în calea fetei tentații care să o convingă să rămână lângă el. Astfel, în primele două chemări o îmbie cu dulceață și cu fragi (fructe ale ispitei, măr al Edenului), elemente ale existenței sale vegetative ce capătă aici conotații erotice. În ambele cazuri refuzurile sugerează tentația solară și nepotrivirea: „*Rigă spân, de la sân, / Mulțumesc dumitale, / Eu mă duc să culeg fragii fragezi de la vale.*”

Ultima tentație sugerează opțiunea definitivă a lui Crypto pentru lumea lăponei, căci acum o îmbie cu sine însuși. Refuzul lui Enigel este de data aceasta mai ferm, fiind susținut și de enumerarea atributelor lui Crypto: „*blând, plâpând, necopt*”. Când Riga o atrage pe Enigel „*în somn fraged și răcoare*”, aceasta percepe oferta cu toată încărcătura ei malefică, blestemată, și respinge atracția inferioară a materiei, a cărnii (dionisiacul), care ar însemna negarea unei condiții umane de ființă ce caută neîmplinirea în spirit. De fapt, invers formulei luceafărului eminescian, Enigel parcurge aici scenariul inițiativ căci ea este cea care trebuie să reziste tentațiilor. Versurile „*Ca o lamă de blestem / Vorba-n inim-ai înfipt-o*” sugerează forța descântecului, a cuvântului ritualizat în formule magice căruia, cu voință și fermitate, ea trebuie să se opună, pentru că existența stă sub semnul apolinicului, al raționalului, al echilibrului.

Întâlnirea cu Crypto simbolizează de fapt apropierea accidentală a celor două forme, menite a trăi veșnic în contrarietate: apolinicul și dionisiacul – acestea se provoacă reciproc, dar nu se vor uni niciodată.

Vocea lui Enigel va pleda acum pentru zona luminoasă a spiritului, definind lumea ei prin raportare la soare (simbol fundamental la Barbu), deoarece reprezintă întregul, totul, cunoașterea absolută: „*Mă-nchin la soarele înțelept*”.

Omul este expresia conștiinței oglindă: „*Că sufletu-i fântână-n piept / Și roata albă mi-e stăpână, ce zace-n sufletul fântână.*” Apare aici mitul jocului secund, roata fiind un intermediar între soare și conștiință, oglindirea în sine, simbolul căutării perpetue.

Discursul lăponei pune în evidență semnificațiile simbolice ale umbrei și ale luminii, contrarii ce se exclud, căci umbra ține de cald, de somn, de visul umed, în timp ce lumina e simbolul perfecțiunii, al aspirației, al cunoașterii accesibile doar prin spirit. Fascinația fetei îl va duce pe Rigă la pieire, căci realizase prea târziu că a intrat în zona interzisă, în bătaia soarelui, care îl va transforma în ciupercă otrăvitoare. Riga va rămâne așadar în ordinea stabilită a propriei lumi, dar marcat definitiv de aspirația sa nefirească, deoarece, pentru el, gândul devine pahar cu otravă.

Finalul pare a trimite la o legendă a plantei otrăvitoare, dar în profunzime semnifică ideea sfârșitului tragic al ființei doborâte la o aspirație mult prea mare.

Un alt element care ține de ambiguitatea modernă, poate fi faptul că rama din incipit nu are corespondență în final, dar nici visul fetei o finalitate clară, putându-se presupune că acesta se sfârșește atunci când fata plânge, pendularea între planuri amplificând dificultatea deciptării tuturor sensurilor poemului.

Din punct de vedere prozodic se remarcă lungimea poemului, varietatea rimelor și a ritmului, care țin de intenția creării a unor efecte semantice în același timp.

Dintre numeroasele surse ale expresivității poetice un efect deosebit îl produc tonalitățile arhaice sau coloviale ale cuvintelor: *beteli, funtă, ciupercă, mânătarcă* care aduc rezonanțe străvechi ca și cum povestea ar fi din alte timpuri.

Riga Crypto și Lăpona Enigel este fundamental, o poezie modernă prin simbolistica dezvoltată, prin împletirea limbajului arhaic cu cel popular și neologic, prin elementele de construcție ale textului, dar mai ales prin ambiguizarea sensurilor, într-o formulă în care, și în baladă, poezia se apropie de geometrie, așa că întâlnirea cu lirica lui Ion Barbu nu poate decât să surprindă cititorul obișnuit.